

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Nizhyn Mykola Gogol State University
Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту
Department of pedagogy, primary education, psychology and management

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
COLLECTION OF CONFERENCE MATERIALS

II Міжнародна науково-практична конференція
«РОЗВИТОК ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ:
НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ
ПЕРСПЕКТИВИ»
14-15 листопада 2024 року
м. Ніжин, Україна

II International scientific and practical online conference
«EDUCATION DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN AREA: NATIONAL
CHALLENGES AND TRANSNATIONAL PERSPECTIVES»
November 14-15th, 2024
Nizhyn, Ukraine

НАШІ ПАРТНЕРИ / OUR PARTNERS

**Університет Барселони (Іспанія)
University of Barcelona (Spain)**

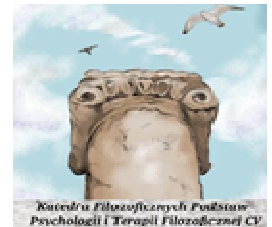

**Вулвергемптонський університет
(Сполучене Королівство Великої Британії
та Північної Ірландії)
University of Wolverhampton
(United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)**

**Державна Академія прикладних наук у
м. Хелм (Республіка Польща)
State Academy of Applied Sciences in Chelm
(Republic of Poland)**

**Колегіум Verum у Варшаві, кафедра філософських основ
психології та філософської терапії (Республіка Польща)
Collegium Verum in Warsaw, Department of Philosophical
Foundations of Psychology and Philosophical Therapy
(Republic of Poland)**

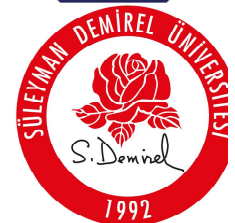
**Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі
(Республіка Польща)
International Academy of Applied Sciences in Łomża
(Republic of Poland)**

**Поморський університет в Слупську (Республіка Польща)
Pomeranian University in Słupsk (Republic of Poland)**

**Університет Сулеймана Деміреля (Іспарта, Туреччина)
Suleyman Demirel University, Turkey**

**Бердянський державний педагогічний університет
Berdyansk State Pedagogical University**

**Мелітопольський державний педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького
Bogdan Khmelnitsky Melitopol State Pedagogical University**

**Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»**

**Пенітенціарна академія України
Penitentiary Academy of Ukraine**

**Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University**

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University**

**Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav**

**Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University**

УДК 378(082)

P64

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 5 від 29.11.2024 р.

Електронне видання збірника тез конференції розміщено у Цифровому репозитарії НДУ імені Миколи Гоголя за покликанням: <http://surl.li/jeonit>

P16 Розвиток освіти в європейському просторі: національні виклики та транснаціональні перспективи. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ніжин, 14–15 листопада 2024 року / за заг. ред. Н. М. Лосєвої. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. – 559 с.

Збірник містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції проведеної 14–15 листопада 2024 р. кафедрою педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Збірник матеріалів конференції висвітлює результати наукових пошуків, є важливим джерелом для обміну знаннями та досвідом між викладачами, дослідниками, здобувачами вищої освіти та педагогами різного рівня. У ньому представлено як теоретичні, так і практичні аспекти розвитку освіти, зокрема щодо актуальних проблем і тенденцій у процесі її еволюції, зокрема в контексті європейського освітнього простору. За точність викладеного матеріалу, достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

УДК 378(082)

© Лосєва Н. М.,
укладання, 2024
© НДУ ім. М. Гоголя, 2024

ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ – ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Гомоляко Роман – аспірант III курсу спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Україна.

Швидкі темпи наукового знання накопичення, технологізація науки та зміна наукових парадигм як наслідок розвитку науково-технічного процесу зумовили необхідність набуття педагогами навичок педагогічного проектування як важливого інструменту модернізації освіти. Через це реалізація основних напрямків державної освітньої політики України (які зазначені у низці державних документів, зокрема Закон України «Про освіту», Закон України «Про інноваційну діяльність», Національна доктрина розвитку освіти XXI століття, Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року тощо) потребує ефективного використання методології педагогічного проектування задля досягнення поставлених цілей. Педагогічне проектування набуває сталого розвитку, оскільки є одним з найбільш ефективних способів реалізації інноваційної педагогічної діяльності.

Основоположником педагогічного проектування у вітчизняній педагогіці вважається А.С. Макаренко. Він надавав перевагу послідовності дій, їх продуманості та направленості на учня, намагаючись тим самим стихійність навчально-виховного процесу. Педагог вбачав у педагогіці науку, яка була б спрямована на реалізацію наукових проектів розвитку особистості. Щодо педагогів-практиків, Макаренко вбачав їх найголовнішу функцію у створенні та реалізації програм виховання з урахуванням засад загального проекту і, в той же час, з урахуванням індивідуальних особливостей особистості. Педагогічне проектування педагог розглядав як мету виховання певної особистості, зазначаючи, що лише завдяки ньому можна інтегрувати виховні цілі в організацію процесу виховання.

В.О. Сухомлинський виділяв три складові навчально-виховного процесу – майстерність, наука і мистецтво. Під поняттям майстерності педагог розумів уміння знатися на багатогранності та складності різних педагогічних явищ, а також визначати причинно-наслідковий зв'язок навчально-виховного процесу і komponувати у єдине усі його особливості.

Вагомий внесок у розвиток ідей педагогічного проектування був здійснений у період радянської доби нашої країни. Зокрема В.П. Беспалько став автором першої монографії, яка сприяла розвитку наукових досліджень у напрямку розробки науково-методичних засад щодо педагогічного проектування. Відповідно до його трактування, педагогічне проектування слід розглядати як самостійну багатофункціональну діяльність педагогічного спрямування, яка сприяє перетворенню уже наявних або створення нових форм процесу навчання і виховання [2, с. 101-109].

Період 70-80-х років ХХ ст. характеризується спробою розрізнення видів педагогічної діяльності із застосуванням інженерної та виробничої технології. У цей час педагогічне проектування розглядалося вбудованим у систему педагогічного виробництва і виступало формою фіксації та здійснення соціального цілепокладання. Відповідно до концепції багатоярусної сфери, продукти педагогічної діяльності, які були здобуті на попередньому рівні, передавались на наступний і вже потім ставали або регулятивними настановами, або ж засобами досягнення педагогічних цілей. У педагогіці почали з'являтися нові поняття та терміни, зокрема «принципи конструювання змісту освіти», «проектувальна діяльність педагога», «конструктивно-технічна функція педагогіки» тощо.

Ще у середині 70-х років ХХ ст. відзначають початок формування науковості проектно-програмного типу у вітчизняній педагогіці. Її основою становили програмування та проектування, завдяки яким вдавалося розробляти, формували і створювали нові системи практичної освіти. При цьому відбувається конструктивна розробка нових систем і фрагментів, а також забезпечується науковий опис.

Це стало передумовою виникнення у 90-х роках ХХ ст. технологічної розробки проблеми педагогічного проектування. Дедалі більшої популярності набуває тенденція розгляду проектувальної діяльності як практично-орієнтованої науки яка претендує на власне місце у педагогіці та йде окремо від практики виробництва науково-педагогічних знань.

Реформи освіти останнього десятиліття ХХ ст. в Україні сприяли створенню нових підручників, навчальних планів, програм тощо. Однак, через ототожнення педагогічного проектування з педагогічною думкою, таку діяльність не можна назвати науково-дослідницькою через відсутність однієї з головних функцій педагогічної науки – виявлення закономірностей, формування педагогічної теорії та об'єктивного відображення педагогічної діяльності.

У цей період з'являється ще один підхід до педагогічного проектування, який передбачав використання готової теоретичної бази до розробки педагогічних проектів. Його недоліком стало те, що під час такої розробки були використані вибіркові погляди, теорії та «інновації», а можливість наявності визначеної ідеї – ігнорувалась. Втілення в життя такого проекту породжувало багато проблем і труднощів, а сам він не ставав системною та цілісною конструкцією, яка мала поліпшити поточну ситуацію.

Проблема педагогічного проектування 90-х років ХХ ст. полягає у широкому використанні проектного методу у різних галузях вітчизняної освіти, а також залучення різних напрямків знань, таких як філософія і психологія, до розробки педагогічних проектів. Педагогіка не була системоутворюючою ланкою по відношенню до інших галузей при обґрунтованості і розробці досить широкого кола педагогічних ідей. Низька обізнаність розробників з педагогічною практикою, її очікуваннями та потребами зумовила нахил педагогічної практики та теорії в бік ідеалізації та відсутності контексту глибинних проблем педагогічної діяльності. Це, у свою чергу, має негативний вплив на цілісне відображення педагогічної діяльності.

Щодо сучасного стану у вітчизняній педагогіці проблеми педагогічного проектування, то воно розглядається як важливий етап діяльності педагога, який націлений на технологізацію навчально-виховного процесу. Спроекувати – означає побудувати впорядковану систему технологічних структур у навчально-виховному процесі задля досягнення наперед визначеного результату. Під технологізацією слід розуміти побудову проекту майбутнього процесу, який передбачає досягнення кінцевих цілей [5, с. 126]. У останні роки методологія проектування набула значного поширення, оскільки є поєднаннями сукупності процедур генерація різних варіантів і їх вибору, постановки завдань, оптимізації, прийняття найбільш вдалих рішень тощо. Власне, дана методологія може охоплювати майже будь-яку творчу або перетворюючу діяльність особистості.

Важливим моментом становлення теорії педагогічного проектування є окреслення основних етапів цього процесу. Класичним у цьому питанні є положення Дж.К. Джонсона, який визначав три процеси розвитку педагогічного проектування:

- 1) Дивергенція – передбачає створення простору для покращення пошуку способів розв'язання ситуації за рахунок розширення меж проектної ситуації;
- 2) Трансформація – включає у себе створення концепцій та принципів;
- 3) Конвергенція – етап, який націлений на вибір оптимального способу розв'язання ситуації із сукупності альтернативних варіантів.

Щодо визначення основних етапів педагогічного проектування існує низка концепцій та підходів – як іноземних, так і вітчизняних науковців. Наприклад, І.Г. Єрмаков визначає проект як поєднання певної концептуальної основи (опис даної ініціативи, її культурний та історичний зміст, новизна, актуальні результати та педагогічну гіпотезу) та системно-організаційної складової (опис етапів реалізації проекту та конкретних механізмів досягнення результатів). Відповідно до цього, педагогічне проектування включає в себе: визначення концептуальних основ щодо переведення педагогічної системи до нового стану; розробку перспективних моделей різної варіації; трансформацію існуючого стану у бажаний за рахунок визначення основних напрямків дій та принципів їх координації; планування та здійснення дій щодо реалізації проекту, обґрунтування його результатів; формування групи осіб, що є реалізаторами та розробниками проектної ідеї; організацію та проведення формуючих експериментів щодо реалізації варіативних моделей; рефлексивне оформлення та експертиза результатів реалізації проекту; співвідношення отриманих даних з початковим задумом та проміжними кроками реалізації проектної ідеї [1, с. 261].

Ключовим у розумінні деталей педагогічного проектування є визначення його принципів, адже, як і будь-яка діяльність, воно реалізується відповідно певних положень, які визначають послідовність та зміст їх виконання. Сучасний етап розвитку науки дозволяє виділити наступні пріоритети:

- 1) Принцип динамізму – являє собою рух від системи вищого порядку до системи низького порядку;

2) Принцип конструктивної цілісності – полягає у налагодженні взаємодії між етапами проектування методичної системи та її компонентами, а також реалізація на практиці;

3) Принцип людських пріоритетів – означає природовідповідний та гуманістичний характер навчання, а також орієнтований на особу – учасника процесів, ситуацій та різних підсистем;

4) Принцип саморозвитку проєктованих систем – включає у себе створення таких систем, які були б гнучкими, динамічними та здатними до змін, ускладнення чи спрощення та перебудови у безпосередньому ході їх реалізації;

5) Принцип діагностувальності – реалізація вимірюваного інструментарію та організація постійного зв'язку, а також перевірка функціонування систем на практиці;

6) Принцип повноти – передбачає забезпечення реалізації в спроектованому об'єкті системи вимог до його функціонування [3, с. 86-87].

Отже, сучасна система освіти, яка має здатність постійно вдосконалюватися та змінюватися, потребує розробки та подальшого впровадження нових ефективних педагогічних систем. Педагогічне проектування є універсальним та самостійним видом діяльності у соціокультурному та інтелектуальному відношенні, який спрямований на створення реальних ефектів та об'єктів – певних педагогічних ситуацій, самого педагогічного процесу, а також педагогічних систем та середовищ).

На сьогодні важливим залишається питання набуття педагогами відповідних компетентностей задля здійснення педагогічного проектування навчального процесу. Не менш важливим є вміння організації педагогічного проектування власного професійного розвитку – адже якщо професійну компетентність розглядати як поєднання трьох рівнів (репродуктивного, евристичного, креативного), то проектування посідає ключову роль у розвитку особистості на креативному рівні [4, с. 209-213]. Тож подальші наукові дослідження вбачаємо саме у цьому аспекті.

Список використаних джерел

1. Ермаков І. Г. На шляху до школи життєвої компетентності: проектний підхід / І. Г. Ермаков // *Метод проєктів: традиції, перспективи, життєві результати*. К. : Департамент, 2003. 261 с.

2. Коберник О. М. Сутнісна характеристика проектування педагогічного процесу / О. М. Коберник // *Збірник наукових праць УДПУ*. Умань : ПП Жовтий, 2012. Ч.2. С. 101-109.

3. Лісовий В. Педагогічне проектування та його роль у підготовці майбутнього фахівця-педагога. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД*: : матеріали міжнар.наук.-практ. інтерн.-конф., м. Переяслав-Хмельницький, 30-31 серп. 2013 р.

4. Лосєва Н.М. Педагогічна компетентність викладача. *Дидактика: проблеми та дослідження*. № 25. 2006. С. 209- 213.

5. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті / С. П. Бондар, Л. Л. Момот, Л. А. Липова, М. І. Головка. Рівне : Тетіс, 2003. 126 с.